

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA HOSPODÁRSKEJ INFORMATIKY
UNIVERSITY OF ECONOMICS IN BRATISLAVA
FACULTY OF ECONOMIC INFORMATICS

**VYBRANÉ VÝSLEDKY VEDECKOVÝSKUMNEJ
ČINNOSTI FAKULTY HOSPODÁRSKEJ
INFORMATIKY V ROKU 2012**

ZBORNÍK VEDECKÝCH STATÍ

ISBN 978-80-225-3525-0

Vydavateľstvo EKONÓM

2012

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA HOSPODÁRSKEJ INFORMATIKY

UNIVERSITY OF ECONOMICS IN BRATISLAVA
FACULTY OF ECONOMIC INFORMATICS

**VYBRANÉ VÝSLEDKY VEDECKOVÝSKUMNEJ
ČINNOSTI FAKULTY HOSPODÁRSKEJ
INFORMATIKY V ROKU 2012**

ZBORNÍK VEDECKÝCH STATÍ

Vydavateľstvo EKONÓM

2012

Autori ©

Ing. Peter Ďurka, PhD., Ing. Jana Hazuchová, Ing. Ľubica Hurbánková, PhD.,
doc. Ing. Mgr. Zuzana Juhászová, PhD., doc. Ing. Ladislav Kareš, PhD.,
doc. Ing. Antónia Kovalčíková, PhD., Ing. Mgr. Renáta Pakšiová, PhD.,
Ing. Branislav Parajka, PhD., Ing. Jana Patakyová, Ing. Marian Reiff, PhD.,
Ing. Renáta Szászová, PhD., prof. Ing. Anna Šlosárová, PhD.,
doc. Ing. Miloš Tumpach, PhD.

Recenzenti

interní: RNDr. Eva Kotlebová, PhD., doc. RNDr. Ladislav Koval', CSc.,
prof. RNDr. Eva Rublíková, PhD., prof. Ing. Božena Soukupová, PhD.

externý: doc. Ing. Ján Mázik, CSc.

Za jazykovú, odbornú a formálnu stránku textu zodpovedajú autori.

Zostavila

prof. Ing. Anna Šlosárová, PhD.

ISBN 978-80-225-3525-0

Obsah

Predslov	5
<i>Ďurka Peter, Hazuchová Jana</i> MODELY S PRENOSOVOU FUNKCIOU A INTERVENČNÁ ANALÝZA V ČASOVÝCH RADOCH	7
<i>Hurbánková Ľubica</i> ANALÝZA VARIABILITY DOMÁCEHO DOPYTU A JEHO ZLOŽIEK NA SLOVENSKU ...	17
<i>Juhászová Zuzana, Tumpach Miloš</i> BIOLOGICKÝ MAJETOK V ÚČTOVNÍCTVE POĽNOHOSPODÁRSKÝCH ÚČTOVNÝCH JEDNOTIEK V SLOVENSKEJ REPUBLIKE A PODĽA IFRS.....	32
<i>Kareš Ladislav</i> SYSTÉMOVÝ PRÍSTUP V PRÁCI AUDÍTORA AKO DÔSLEDOK APLIKÁCIE PRINCÍPOV A PRAVIDIEL OBSIAHNUTÝCH V ŠTANDARDOCH ZAOBERAJÚCICH SA ZODPOVEDNOSŤOU AUDÍTORA ZA KONTROLU KVALITY JEHO PRÁCE.....	43
<i>Kovalčíková Antónia</i> ÚČTOVNÍCTVO OBCÍ V PROCESE JEHO HARMONIZÁCIE NA SLOVENSKU.....	54
<i>Pakšiová Renáta, Parajka Branislav</i> TEÓRIA ÚČTOVNÍCTVA ALEBO ÚČTOVNÍCTVO AKO VEDNÁ DISCIPLÍNA.....	66
<i>Patakyová Jana, Reiff Marian</i> FLEXIBILNÝ JOB SHOP PROBLÉM ROZVRHOVANIA.....	84
<i>Szászová Renáta</i> XBRL – NÁSTROJ ELEKTRONICKÉHO FINANČNÉHO VYKAZOVANIA.....	104
<i>Šlosárová Anna</i> DVE POĽATIA AKRUÁLNEHO PRINCÍPU V ÚČTOVNÍCTVE.....	114

Predslov

Vedecká a výskumná činnosť zohrávajú na Fakulte hospodárskej informatiky Ekonomickej univerzity v Bratislave kľúčovú úlohu v podpore kvality vzdelávacej činnosti na všetkých troch stupňoch vysokoškolského štúdia. Učiteľia fakulty sú zapojení do riešenia viacerých typov výskumných projektov, pričom výsledky svojho bádania prezentujú rôznymi formami.

Zborník vedeckých statí, ktorý obsahuje 9 príspevkov, je jedna z foriem výstupov, v ktorej sú zverejnené najnovšie poznatky z oblastí, na ktoré sa vo svojej vedeckovýskumnej činnosti orientovali vysokoškolskí učiteľia Fakulty hospodárskej informatiky v roku 2012. Príspevky preto nie sú monotematické, odrážajú vedecký a odborný záujem každého jednotlivého autora.

Jednou z úloh Fakulty hospodárskej informatiky stanovenou v *Dlhodobom zámere rozvoja Fakulty hospodárskej informatiky vo funkčnom období 2012 – 2015 s výhľadom do roku 2019* pre oblasť vedy a výskumu je posilniť prezentáciu výsledkov vedeckovýskumnej činnosti v printovej podobe. Zborník vedeckých statí, ktorý predstavuje reprezentatívny výber výsledkov vedeckovýskumnej činnosti Fakulty hospodárskej informatiky, pomáha pri plnení tejto úlohy.

Zborník bol vydaný v rámci Týždňa vedy a techniky na Slovensku v novembri 2012.

prof. Ing. Anna Šlosárová, PhD.
prodekanka pre vedu a doktorandské štúdium
Fakulta hospodárskej informatiky
Ekonomická univerzita v Bratislave

TEÓRIA ÚČTOVNÍCTVA ALEBO ÚČTOVNÍCTVO AKO VEDNÁ DISCIPLÍNA¹

Renáta Pakšiová, Branislav Parajka

Abstrakt

Účtovníctvo ako súčasť informačného systému sa dlho spoliehalo na historicky preukázanú potrebu každého riadiaceho systému opierať sa o silu účtovných informácií. Vystačilo si skôr s pragmaticky a popisne formulovanými charakteristikami. V medzivojnovom období sa niektorí odborníci pokúšali vypracovať charakteristiku obsahu účtovných informácií, ktorá bola pokusom o teoretický prístup na takej úrovni abstrakcie, s ktorou pracujú ostatné špeciálne disciplíny teórie riadenia. Aj pre teóriu a prax účtovníctva platí, že vzťah abstrakcie a konkrétnych javových foriem je mnohoúrovňový a interpretácia teoretických poznatkov zostáva bezpochyby diferencovaná pre rôzne rozlišovacie úrovne riadenia. Táto skutočnosť však nijako nevyvracia oprávnenú potrebu rozvíjať teoretické koncepcie účtovníctva na úrovni abstrakcie, ktorá umožňuje formulovať teoretické postuláty. V šesťdesiatych rokoch bol spozorovaný nepriaznivý posun v spoločenskom uznaní účtovníctva, ktorý mal v našich podmienkach bezpochyby veľa príčin. Istú úlohu zohral tiež nedostatok teórie v účtovných koncepciách, v nadväznosti na iné informačné disciplíny a dosť provizórne formulovaný obsah a predmet účtovných informácií.

Kľúčové slová: účtovníctvo, teória účtovníctva, účtovníctvo ako vedná disciplína

Klasifikácia JEL: M 40

Úvod

Celosvetová globalizácia a vznik nadnárodných koncernov s rôznorodou štruktúrou vlastníkov vyžaduje rozpracovaný systém zhromažďovania, spracovávania a poskytovania relevantných informácií potrebných na vyhodnocovanie ekonomickej situácie subjektov a prijímanie adekvátnych rozhodnutí, s cieľom dosiahnuť vopred stanovené ciele.

Aby informácie boli relevantné, musia byť dostupné včas, musia byť úplne a správne a hlavne musia verne a pravdivo zobrazovať skutočnú situáciu. Iba takého informácie zakladajú predpoklad na získanie konkurenčnej výhody subjektu (ekonomickej jednotky, najmä podniku, ktorý je založený s cieľom zhodnotiť investovaný kapitál vlastníkov - dosahovať zisk) v súčasnom otvorenom svetovom trhu. Tieto informácie samy osebe neznamenajú jednoznačne zvýhodnenie podniku v porovnaní s konkurenciou, ak nie je schopný tieto informácie využiť vo svoj prospech, dokonca môžu znamenať zhoršenie prehľadnosti podkladov pre prijímanie rozhodnutí. Preto je potrebné tieto informácie analyzovať a spracovávať tak, aby boli prehľadné a zrozumiteľné pre konkrétného používateľa týchto informácií a boli teda pre neho relevantné pri konkrétnom rozhodovaní. Takéto informácie poskytuje účtovný informačný systém, od ktorého kvalitatívnych charakteristík závisia aj výstupy ním poskytnuté.

Rozvojom informatizácie sa menila aj forma a spôsob zaznamenávania, spracovávania a vyhodnocovania účtovných informácií – skutočností, ktoré sú predmetom účtovníctva.

¹ Tento príspevok je jedným z výstupov projektu KEGA č. 016EU-4/2011: „Teória a prax účtovníctva v kontexte svetového vývoja s akcentom na vzdelávanie študentov v účtovníckej profesii“.

V súčasnosti, pri nespočetnom množstve rôznorodých informácií, je informačný systém podniku, ktorého súčasťou je aj účtovný informačný systém, poväčšine založený na počítačom spracovávaných informáciách. Pre kvalitné spracovanie informácií je okrem kvalitného, flexibilného a pre potreby používateľa prispôsobiteľného softvéru predovšetkým potrebná úplná a kvalitná báza dát, ktoré sa spracovávajú. Túto bázu dát je potrebné dopĺňať priebežne, aby výstupy z informačného systému boli aktuálne a relevantné pre rozhodovanie.

Pri účtovnom informačnom systéme je o to dôležitejšia správnosť, úplnosť a včasnosť dopĺňaných informácií, o čo dôležitejšie (strategickejšie) rozhodnutia sú na ich základe prijímané. Báza dát, s ktorou pracuje účtovný informačný systém, predstavuje súbor účtovných informácií, ktoré sú založené predovšetkým na kvantifikácii zaznamenávaných skutočností. Správna kvantifikácia údajov v účtovnom informačnom systéme zabezpečí správne vyhodnotenie ekonomickej situácie účtovnej jednotky, ktoré je založené na dôslednej analýze kvantitatívnych ukazovateľov z nich vychádzajúcich.

Vývoj účtovníctva v súčasnosti preferuje riešenie aktuálnych problémov vyplývajúcich z účtovníckej praxe, týkajúcich sa predovšetkým neustálych zmien v národných a nadnárodných úpravách účtovníctva a ich výkladov a aplikácií, pričom teória účtovníctva a jej význam sa bagatelizuje. Pritom práve v teórii účtovníctva, v kontexte historického vývoja účtovníctva a hospodárskeho prostredia vo svete, možno nájsť mnoho riešení práve aj na problémy súčasnej praxe, ktorých riešenia sa teraz znovu „objavujú“ a premietajú do úprav účtovníctva.

Význam teórie účtovníctva je nespochybniteľný vo vzťahu k ďalšiemu vývoju účtovníctva. „Praktický pohľad na účtovníctvo sa nevyhnutne dopĺňa teoretickým rozpracovaním pojmového aparátu, účtovných zásad, účtovných metód a procesu oceňovania. Bez hlbokých teoretických poznatkov pretavených do praktických metodických postupov nemôže prax účtovníctva pokročiť dopredu.“²

1 Vzťah účtovníctva ako vedy a účtovníctva v praxi

Účtovníctvo je špecifická vedná disciplína ekonómie³, ktorá vznikla v minulosti prirodzeným rozvíjaním poznatkov zhromažďovaných o spôsobe systematického zaznamenávania súvislostí v priebehu hospodárskeho života podniku, vychádzajúceho z princípu zobrazujúceho zachovanie hmoty a energie, od prvopočiatkov vyvolaných potrebami praxe⁴.

Potreba vedeckého výskumu v tejto oblasti bola podmienená až rozvojom výrobných činností a obchodu. S rozvojom globálneho trhového hospodárstva a s tým spojeným množstvom novo vznikajúcich problémov v plnení základného cieľa účtovníctva (čo vždy bolo a stále je, zobrazenie skutočností o stave ekonomickej situácie hospodárskej jednotky⁵), sa jeho význam ešte znásobil.

² ŠLOSÁROVÁ, A. a kol.: *Analýza účtovnej závierky*. Bratislava : Iura Edition, 2006, str. 7.

³ *Ekonómia* je spoločenská veda, ktorá skúma motívy a formy rozhodovania jednotlivcov aj spoločností ako celku o alternatívnom využívaní výrobných zdrojov (prírodné zdroje, pôda, práca, kapitál), o spôsoboch rozdeľovania vyrobených statkov na súčasnú a budúcu spotrebu a medzi konkrétne osoby, prípadne skupiny osôb, ako aj o procese výmeny, ku ktorému pri tom dochádza In: ŠÍBL, D. a kol.: *Veľká ekonomická encyklopédia. Výkladový slovník AŽ*. Prvé vydanie. Bratislava : Sprint, 1996.

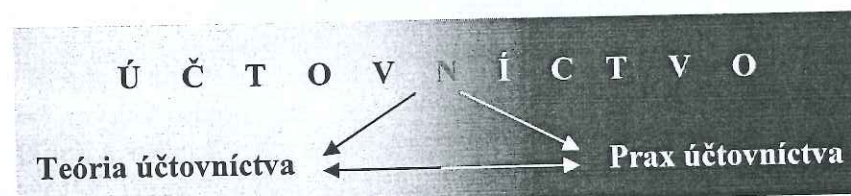
Vývoj ekonómie ako vedy podnietil vznik viacerých špecifických ekonomických vedných disciplín, medzi ktoré patrí aj účtovníctvo, s vlastným predmetom a metódami skúmania.

⁴ Prax môžeme chápať ako systematickú činnosť človeka zameranú na konkrétne uplatňovanie schopností, vedomostí, zručností a skúseností v reálnych podmienkach, ktorou mení súčasnosť a budúcnosť.

⁵ *Hospodárskou jednotkou (hospodárskym subjektom, ekonomickou jednotkou, účtovnou jednotkou)* rozumieme organizovaný, celistvý, jednoznačne identifikovateľný, relatívne ohraničený celok, ktorý uskutočňuje všetky

Skúmanie teórie účtovníctva je veľmi zložitý a rozsiahly problém, nakoľko nie je možné jednoznačne určiť hranicu medzi teóriou účtovníctva a praktickým používaním postulátov a záverov, ktoré vyplynuli z teórie účtovníctva ako vedeckej disciplíny. Predmet a motívy skúmania v teórii účtovníctva zase vychádzajú z praktickej stránky účtovníctva, zaznamenávajúceho ekonomickú stránku tvorivej, praktickej ľudskej činnosti. (schéma 1).⁶ Preto si táto problematika vyžaduje náročné skúmanie historického prostredia, v ktorom vznikli jednotlivé teórie, primárne spoznanie motívov a príčinných súvislostí ich vzniku, skúmanie bibliografických databáz (najmä z obdobia pôvodu jednotlivých teórií), a samozrejme, históriu rozvoja účtovníctva od najstarších dôb po súčasnosť.

Schéma č. 1: Teória účtovníctva vo vzťahu k praxi účtovníctva

2 Postavenie účtovníctva v systéme ekonomických vedných disciplín

Rozvoj účtovníctva ako vedy⁷ vo veľkej miere ovplyvnila ekonomická teória⁸ a najmä mikroekonómia⁹; toto ovplyvňovanie je však obojstranné. Hospodárske subjekty (ekonomické jednotky) neexistujú v prostredí popri sebe izolovane, navzájom spolupracujú alebo si konkurujú, dopĺňajú sa, sú na sebe závislé, oni tvoria ekonomiku národného hospodárstva. Ich interakciou vznikajú otázky a problémy, ktoré predstavujú náplň skúmania makroekonómie¹⁰.

činnosti vo vlastnom mene, na vlastnú zodpovednosť a na vlastný účet. Ak je jej vznik a existencia právne upravená, ide o *právnu jednotku*. V ekonomickom priestore existuje veľké množstvo hospodárskych jednotiek (*mikroekonomických jednotiek*), ktorých vzájomné pôsobenie a ovplyvňovanie formuje makroekonomické prostredie. Hospodárske jednotky, ktoré sú zriadené za účelom dosahovania zisku, sú *podnikateľské jednotky*. Účtovnou jednotkou je hospodárska jednotka, za ktorú sa hospodárske javy a procesy, ktoré sa na ňu vzťahujú, účtujú kontinuálne (od vzniku po zánik) v jednotnom účtovníctve (za hospodársku jednotku ako celok) a zostavuje sa účtovná závierka. V prípade podnikateľskej jednotky hovoríme o *podnikateľskej účtovnej jednotke*.

⁶ ŠLOSÁROVÁ, A. a kol., 2006.: *Analýza účtovnej závierky*. Bratislava : Iura Edition, 2006, s. 12.

⁷ Veda je systematická sústava poznatkov o zákonitostiach objektívnej skutočnosti v určitej oblasti, ktorá vznikla teoretickou poznávacou činnosťou človeka. Zovšeobecnený, vnútorne usporiadaný súbor overených poznatkov z konkrétnej oblasti tvorí teóriu. In: ŠÍBL, D. a kol.: *Veľká ekonomická encyklopédia. Výkladový slovník AŽ*. Prvé vydanie. Bratislava : Sprint, 1996

⁸ Ekonomická teória predstavuje teoretický základ značne rozvetvenej sústavy ekonomických vied, ktorá objasňuje základné ekonomické pojmy (ekonomické kategórie) a vzájomné súvislosti medzi ekonomickými javmi. Je to veda o základných zákonitostiach spoločenskej výroby, rozdeľovania materiálnych prostriedkov, výmeny a spotreby tak jednotlivcov ako aj určitej spoločenskej skupiny. In: ŠÍBL, D. a kol.: *Veľká ekonomická encyklopédia. Výkladový slovník AŽ*. Prvé vydanie. Bratislava : Sprint, 1996.

⁹ Mikroekonómia (gréč. *mikros* – malý) predstavuje súčasť ekonomickej teórie, ktorá sa zaoberá správaním sa a vzťahmi v jednotlivých hospodárskych subjektoch (firmy, domácnosti) s orientáciou na ich reakcie na zmeny v externom prostredí.

¹⁰ Makroekonómia (gréč. *makros* – veľký), súčasť ekonómie, sa zaoberá pôsobením ekonomiky ako celku v určitom spoločenskom prostredí, t.j. celkovou výrobou tovarov a služieb, rastom a poklesom ekonomickej aktivity (boomami a recesiami), mierou inflácie, mierou nezamestnanosti, otázkami obchodnej bilancie, platobnej bilancie, menových kurzov ... a ich vzájomných korelácií.

Schéma č. 2: Postavenie účtovníctva v ekonomických vedných disciplínach

Správny obraz ekonomických skutočností však vyžaduje spájanie mikroekonomických a makroekonomických prístupov. Všetky súčasti ekonómie ako vedy sú z interdisciplinárneho hľadiska vzájomne poprepletané a nie je možné riešiť teóriu žiadnej z nich samostatne bez akceptovania týchto väzieb.

„Vývoj ekonomickej vedy charakterizuje rôznosť názorov na jeden a ten istý problém. Preto sa aj dnes v zložitej štruktúre súčasnej vedy môžeme stretnúť s rozličnými teoretickými koncepciami, ktoré súčasne popri sebe existujú, vyvíjajú sa a zároveň sú rozdielne, často protirečivo formulujú vlastné teoretické koncepcie.“¹¹

Jednotlivé smery ekonomickej teórie sa od seba líšia svojím vzťahom k realite, ale aj tým, či si kladú za cieľ spätne pôsobiť na ekonomický život alebo nie. M. Friedman v eseji „Metodológia pozitívnej ekonómie“ podľa týchto kritérií rozlíšil dva prístupy¹²:

Pozitívna ekonómia prijíma ekonomickú realitu takú, aká je. Jej cieľom je túto realitu opísať a hľadať v nej zákonitosti fungovania. Ekonómia sa podľa jej predstaviteľov má zaoberať tým, čo je, a nie tým, čo by malo byť. Sústreďuje sa na opis – v mikroekonómii stavu podniku, hľadanie rovnováhy výrobcu, spotrebiteľa a pod.

Normatívna ekonómia zahŕňa hodnotové sudy. Skúmanie reality je pre ňu len východiskom k zovšeobecňujúcim záverom o tom, čo by malo byť a čo by sa pre to malo robiť. Jej skutočným cieľom je mať aktívnu úlohu vo vývoji ľudskej spoločnosti.

Kým v oblasti mikroekonómie prevažuje skôr pozitívna ekonómia, ktorá vyúsťuje do rôznych modelov správania subjektov, pre makroekonómiu je charakteristická skôr normatívna ekonómia.

V nadväznosti na ekonómiu (ekonomickú teóriu, ktorej súčasťou je aj teória účtovníctva) možno pozorovať premietnutie uvedených prístupov do účtovníctva, s rozdielnou percentuálnou mierou uplatňovania v závislosti od miesta a historickej etapy vývoja účtovníctva v kontexte stanoveného cieľa, funkcií a úloh účtovníctva modifikovaných v príslušnom čase.

¹¹ LISÝ, J. a kol.: *Dejiny ekonomických teórií*. 3. vyd. Bratislava : IURA EDITION, 2003, s. 9.

¹² LISÝ, J. a kol.: *Ekonómia. Všeobecná ekonomická teória*. 4. vyd. Bratislava : IURA EDITION, edícia ekonómia, 2002, s. 35.

2.1 Veda o účtovníctve

Veda o účtovníctve (teória účtovníctva), ako aj ekonómia, pri uplatňovaní vedeckých metód¹³ skúmania prechádza niekoľkými na seba nadväzujúcimi *etapami*: proces pozorovania, proces analýzy pozorovaných skutočností, formovania hypotéz (za použitia logických metód – indukcie a dedukcie), proces testovania (overovania) hypotéz, interpretáciu hypotéz až po *sformulovanie teórie* (syntéza ako základ ekonomickej teórie).

Účtovníctvo predstavuje systém sledovania, merania a klasifikácie faktov hospodárskej činnosti, ktorý zovšeobecňuje a odovzdáva informáciu na riadenie hospodárskych procesov. Zároveň je dôležité vymedziť *cieľ účtovníctva* (riadenie hospodárskych procesov), *obsah účtovníctva* (informácia o faktoch hospodárskej činnosti) a jeho *pracovnú funkciu* (sledovanie, meranie, klasifikácia, zovšeobecňovanie a odovzdávanie informácie). Obsah účtovníctva sa pritom spája s predmetom jeho teórie a pracovná funkcia vymedzuje jeho prax.¹⁴

Teória účtovníctva využíva názory formulované v ekonomickej teórii a aplikuje tieto poznatky v praxi. Pojmový aparát, tak v národnej, ako aj nadnárodnej úprave účtovníctva, vychádza z *neoklasickej ekonomickej teórie*¹⁵. Táto teória považuje za najdôležitejší princíp užitočnosti a vzácnosti. S využitím záverov neoklasickej ekonómie sa v definíciách jednotlivých pojmov premieta vzťah k zníženiu ekonomických úžitkov (v prípade záväzkov a nákladov) alebo k zvýšeniu ekonomických úžitkov (v prípade majetku a výnosov).

Predmetom skúmania¹⁶ vedy o účtovníctve (teórie účtovníctva) sú skutočnosti, ktoré sú predmetom účtovníctva v praxi. Teoretici (vedeckí pracovníci v oblasti účtovníctva) skúmajú predmet účtovníctva z rôznych pohľadov, analyzujú ich, prinášajú alternatívne riešenia, návody a postupy ako aj vedecké zdôvodnenia rôznych oblastí metodiky účtovníctva¹⁷. Tieto poznatky sú premietnuté do úpravy účtovníctva či už vo forme národnej alebo nadnárodnej regulácie účtovníctva.

3 Regulácia účtovníctva

Národná regulácia účtovníctva môže byť založená na platforme **právnych noriem** alebo **zvykového práva**. Podľa používanej platformy rozlišujeme dva prístupy k vedeniu účtovníctva a k zostavovaniu účtovnej závierky, ktoré vo svete dominujú: a to **kontinentálny** (charakteristický pre kontinentálnu Európu a Japonsko) a **anglo-americký** (charakteristický pre USA, Kanadu, Mexiko a Veľkú Britániu).

Regulácia účtovníctva podľa *kontinentálneho prístupu* vo **forme právnych noriem**, vychádza koncepcne z **rímskeho práva** (všetko má byť upravené zákonom), je v právomoci štátneho (resp. jemu na úroveň postaveného) orgánu. Ten vydáva záväzné účtovné predpisy v podobe zákona príp. nižších právnych noriem, ktoré podnikateľským subjektom ukladajú povinnosti ako aj postihy za ich porušenie. Tento systém regulácie má predovšetkým chrániť veriteľov, zabezpečiť zachovanie kapitálu s opatrným vyčísl'ovaním a rozdeľovaním zisku.

¹³ Metóda predstavuje zámerný, uvedomelý a premyslený postup práce na dosiahnutie vopred stanoveného cieľa. Metódy každej vedy (vedecké metódy) tvoria súhrn metodických prostriedkov (nástrojov), pomocou ktorých skúma svoj predmet a ktorými sa získavajú, klasifikujú a vysvetľujú nové vedecké poznatky. In: IVANOVÁ - ŠALINGOVÁ, M.: *Slovník cudzích slov pre školu a prax*. 1. vyd. Bratislava : SPN, 1988, s. 334.

¹⁴ LAUČÍK, Z.: *Teória účtovníctva*. Bratislava: Edičné stredisko, Vysoká škola ekonomická v Bratislave, 1989, s. 53.

¹⁵ ŠLOSÁROVÁ, A. a kol.: *Analýza účtovnej závierky*. Bratislava : Iura Edition, 2006, s. 12.

¹⁶ Predmet skúmania vedy predstavuje objekt záujmu vedeckej činnosti.

¹⁷ Metodika účtovníctva predstavuje súhrn pracovných postupov a metód v oblasti účtovníctva určených na aplikovanie v praxi.

Pri oceňovaní položiek pri zostavovaní účtovnej závierky sa preto preferuje dôsledná aplikácia zásady opatrnosti, ako aj oceňovanie majetku v historických cenách. Veľmi silná väzba tu existuje aj medzi účtovným systémom a daňovým systémom v podobe poskytnutých východísk pre vyčíslenie základu dane z príjmov.

Regulácia účtovníctva podľa *anglo-amerického prístupu*¹⁸ vo **forme účtovných štandardov** (všeobecne uznávaných účtovných zásad), založená na **zvykovom práve**, predstavuje súbor prijatých predpokladov, účtovných zásad a metód, odporúčaní, praxou overených postupov, ktoré odborná obec dobrovoľne dodržiava. Nie sú formulované v podobe záväzného právneho predpisu, ale predstavujú „účtovnú filozofiu“, ktorá sa môže podľa potrieb meniť a je všeobecne akceptovaná. Ich autorita vyplýva zo skutočnosti, že vyhovujú požiadavkám búrz cenných papierov a majú podporu a uznanie profesijných inštitúcií a akademickej obce. Účtovníctvo je tradične usmerňované profesijnou inštitúciou, ktorá aktualizuje tieto pravidlá pre účtovanie a zostavovanie účtovnej závierky a následne ich kodifikuje. Výklad týchto pravidiel je poväčšine ponechaný na vedenie podniku a účtovníka, preto sa často hovorí o *samoregulácii*. Nakoľko sa tu vplyv štátu eliminuje, vedie to k tomu, že namiesto zásady ochrany veriteľov sa tu preferuje zásada ochrany vlastníkov (spoločníkov, akcionárov) z čoho vyplýva zvýrazňovanie významu výkazu ziskov a strát a kritérium výnosnosti. Cieľom účtovnej závierky je verná prezentácia skutočností, ktoré sú predmetom účtovníctva – finančnej situácie, výkonnosti (výnosnosti) a finančných tokov podniku. Tento typ regulácie uprednostňuje zásadu prednosti obsahu pred formou a princíp vecnej a časovej súvislosti nákladov a výnosov s cieľom dosiahnuť verné a pravdivé zobrazenie skutočnosti. Pri oceňovaní položiek v súčastiach účtovnej závierky sa stále viac dostáva do popredia reálna hodnota a princíp denných cien pred historickými cenami.

Z hľadiska regulácie účtovníctva existuje ešte kombinácia právnych noriem a účtovných štandardov, kde právny predpis vytvára v danej krajine legislatívny rámec účtovníctva a účtovné štandardy danej krajiny stanovenými postupmi, metódami a zásadami umožňujú jeho realizáciu v praxi. Predpokladom takejto kombinácie je dobrá spolupráca medzi štátnym orgánom povereným tvorbou právnej úpravy a profesijnými inštitúciami danej krajiny.

S rozvojom celosvetového hospodárstva, globalizácie svetovej ekonomiky (obchodu), voľného pohybu osôb, tovarov a internacionalizácie kapitálových trhov nie je regulácia účtovníctva na národnej úrovni postačujúca. Do popredia vystúpili požiadavky porovnateľnosti a ekvivalentnosti informácií vykazovaných v účtovných závierkach a ich transparentnosti pre používateľov, čo spôsobilo orientáciu vývoja účtovníctva smerom k zblížovaniu účtovných systémov, čím sa začal proces **harmonizácie**¹⁹ **účtovného výkazníctva** v nadnárodnom meradle.

Prehĺbenie teoretických znalostí v súčasnosti umožní náročnejší prístup k riešeniu metodických problémov spojených s aplikáciou národných a nadnárodných úprav metodiky účtovníctva a finančného výkazníctva, predovšetkým tam, kde je umožnená variantnosť riešení.

¹⁸ Tento prístup reprezentujú predovšetkým US GAAP (US Generally Accepted Accounting Principles) a IFRS/IAS (International Financial Reporting Standards/ International Accounting Standards).

¹⁹ Proces medzinárodnej harmonizácie účtovníctva prebieha vo svete vo dvoch rovinách: 1) harmonizácia v rámci spoločenstva krajín, ktoré sú nejakým spôsobom previazané (napr. v rámci krajín EÚ) 2) harmonizácia dvoch ucelených súborov štandardov - medzinárodných účtovných štandardov/medzinárodných štandardov finančného vykazovania (IAS/IFRS) a amerických všeobecne uznávaných účtovných zásad (US GAAP) - v rovine celosvetovej harmonizácie účtovníctva.